

SANGLAUDOS POLITIKA PO 2027 M. Ką kalba Briuselis

2023 m. gruodžio 13 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Finansuoja
Europos Sąjunga

POST2027 DEBATŲ TVARKARAŠTIS

Finansuoja
Europos Sąjunga

2022

Startas – 8-oji Sanglaudos ataskaita

2023

Diskusijos grupėse, komitetuose, valstybėse narėse

- ALDG dėl Sanglaudos ateities (9 susitikimai), E. Ferreira kvietimas diskutuoti VN ir regionų lygmeniu
- Tarybos, Regionų komiteto ir EESC išvados

2024

Diskusijų išvados

- ALDG išvados (vasaris)
- 9-oji Sanglaudos ataskaita (kovas) ir Sanglaudos forumas (birželis)
- Pragos forumas V4+4 (RO, BG, HR, SI)+3B (gegužė)
- EP rinkimai (birželis), naujos sudėties COM (ruduo)
- 2014-2020 ex-post vertinimas ir 2021-2027 vidurio laikotarpio peržiūra (išvados 2025)

2025

Teisiniai pasiūlymai

- Pasiūlymas dėl naujos DFP (birželis), SP reglamentų pasiūlymas (po DFP pasiūlymo)

2026

Derybos

2027

Derybų pabaiga ir reglamentų patvirtinimas

POST2027 SP DILEMOS (I)

Finansuoja
Europos Sąjunga

- SP orientacija siekti **ilgalaikių tikslų vs. greito atsako** reikalaujančių trumpalaikių poreikių tenkinimas atliepiant krizių sukeltus iššūkius
- SP koncentracija į **teritorinių skirtumų** mažinimą vs. **ekonominis augimas**
- **SP prioritetai**. Iššūkiai darantys poveikį ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai ir konvergencijai apima žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, demografines tendencijas, migraciją, klimato kaitą ir jos neigiamus padarinius, junglumą, energetinę izoliaciją, geopolitinį nestabilumą prie ES išorės sienų, gyventojų koncentraciją didelėse miestų teritorijose.
- **Adekvatus SP finansavimas**
- **ES plėtra** ir jos poveikis visoms ES politikoms, įskaitant Sanglaudą

POST2027 SP DILEMOS (II)

Finansuoja
Europos Sąjunga

- **Regionų skaičius ir regionų tipai**
- Augimą skatinančių **reformų susiejimas su** strateginėmis **investicijomis**, veiklos rezultatais grindžiamo požiūrio stiprinimas
- ES prioritetų derinimas su **vietos požiūriu (place-based)**;
- „**Nedaryti žalos sanglaudai**“ principo skatinimas;
- **Europos teritorinis bendradarbiavimas**
- **Lankstumas, supaprastinimas**, geras valdymas ir gebėjimų stiprinimas, Sąjungos finansinių interesų apsauga

AUKŠTO LYGIO DARBO GRUPĖS DĖL SP ATEITIES DISKUSIJOS

Finansuoja
Europos Sąjunga

PIRMININKAS – prof. Andres Rodriguez-Pose (LSE)

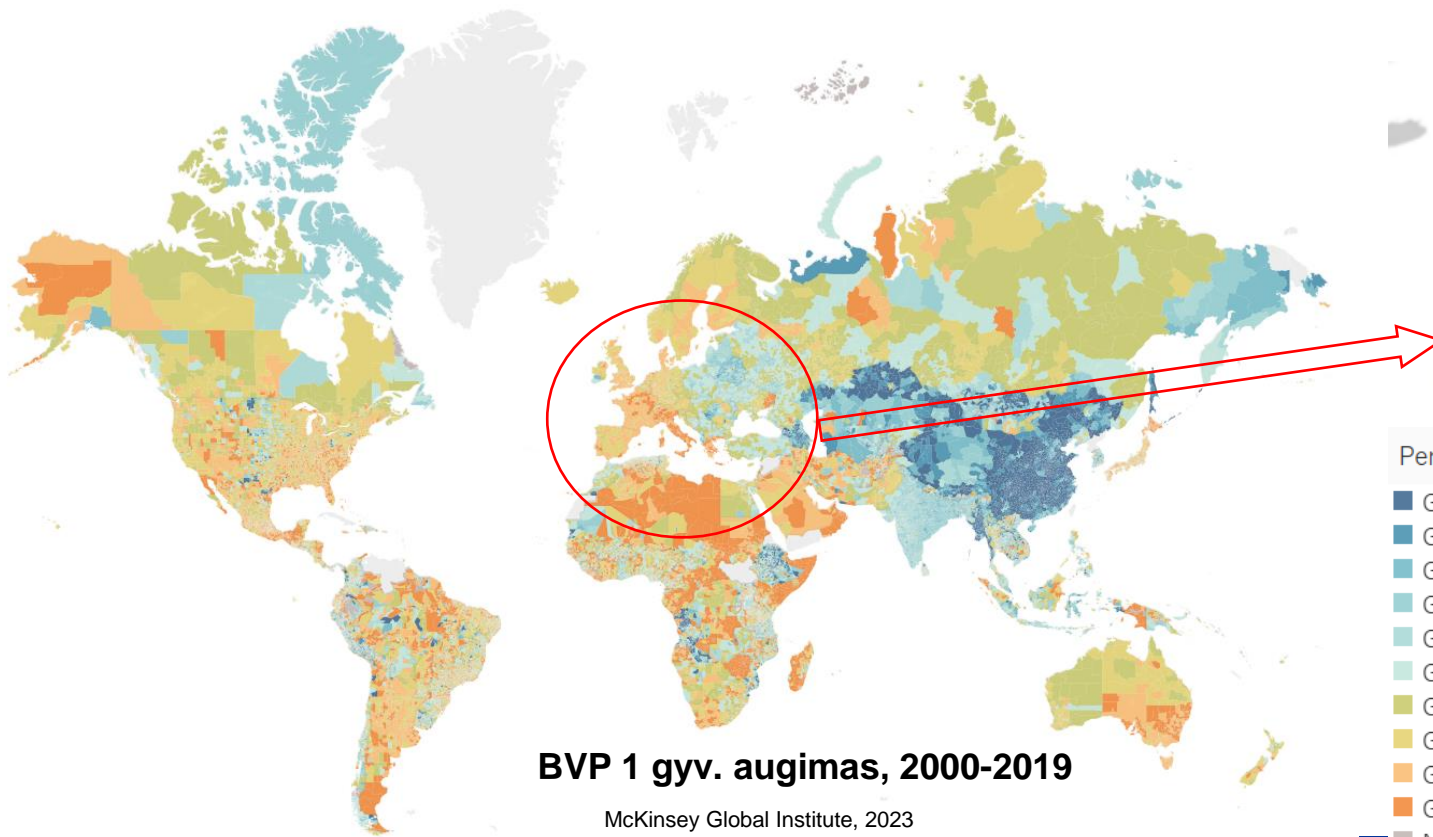
17 narių – specialistai, akademikai, (ex)politikai, socialiniai partneriai, visuomeninių organizacijų atstovai).

9 diskusijų temos

MAŽĖJANTI ES EKONOMINĖ ĮTAKA PASAULYJE

Finansuoja
Europos Sąjunga

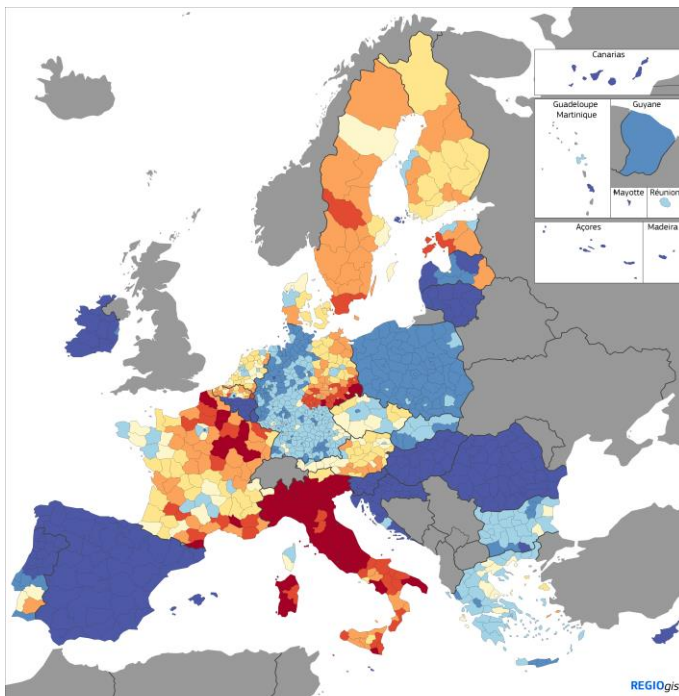
Per capita GDP growth (CAGR)

- Growth above 8% p.a.
- Growth above 7 and up to 8% p.a.
- Growth above 6 and up to 7% p.a.
- Growth above 5 and up to 6% p.a.
- Growth above 4 and up to 5% p.a.
- Growth above 3 and up to 4% p.a.
- Growth above 2 and up to 3% p.a.
- Growth above 1 and up to 2% p.a.
- Growth above 0 and up to 1% p.a.
- Growth at or below 0% p.a.
- No data available

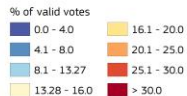
GRIEŽTAS IR NUOSAIKUS EUROSKEPTICIZMAS

Finansuoja
Europos Sąjunga

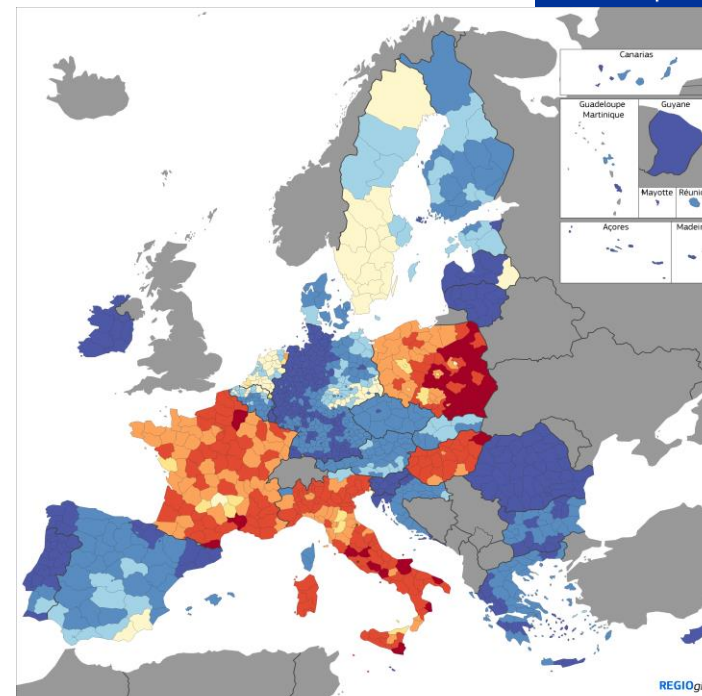

Minimum share of votes for parties opposed or strongly opposed to European integration, 2018-2022

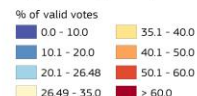

BG, FR, IT, LV, HU, MT, PT, SI, SE: 2022
CZ, DE, CY, NL: 2021
IE, HR, LT, RO, SK: 2020
BE, DK, EE, EL, ES, AT, PL, FI: 2019
LU: 2018

Source: DG REGIO based on EU-NED database, national administrative sources and Chapel Hill Expert Survey 2019

Minimum share of votes for parties somewhat opposed, opposed or strongly opposed to European integration, 2018-2022

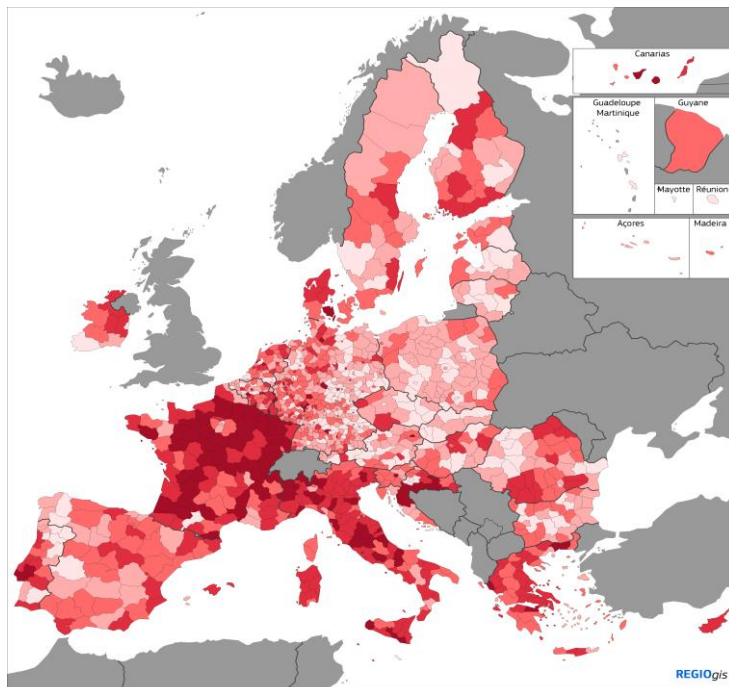
BG, FR, IT, LV, HU, MT, PT, SI, SE: 2022
CZ, DE, CY, NL: 2021
IE, HR, LT, RO, SK: 2020
BE, DK, EE, EL, ES, AT, PL, FI: 2019
LU: 2018

Source: DG REGIO based on EU-NED database, national administrative sources and Chapel Hill Expert Survey 2019

VYSTYMOŠI SPĄŠTAI – RIZIKA IR TRUKMĖ

Finansuoja
Europos Sąjunga

Development trap index 1 at NUTS-3 level, 2001-2018

Likelihood of being in a development trap

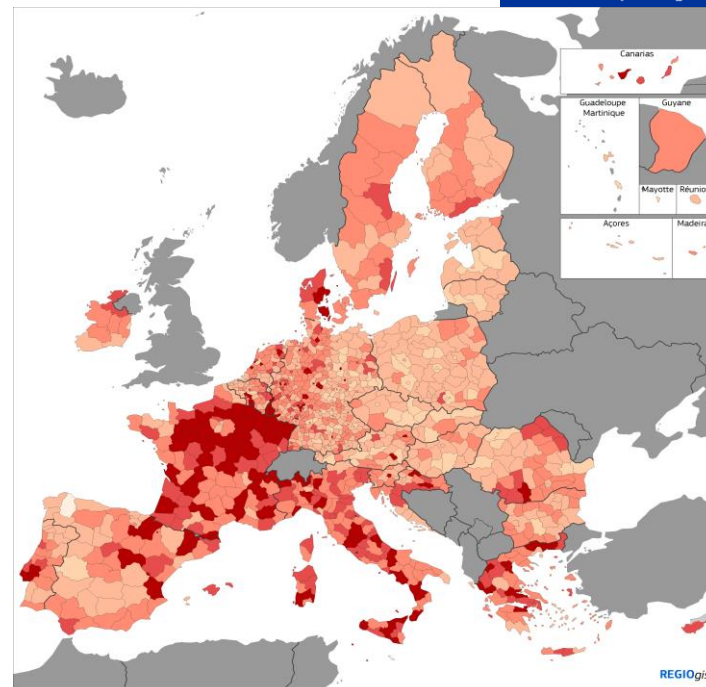

This index measures if a region's growth is lower than that of the EU of its country or of the same region during the previous five years.

It considers GDP per head, productivity and employment per head growth over a five year period. A region scores 1 for each time its growth is lower. This score between 0 and 9 is then rescaled to 0-1.

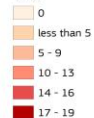
Source: DG REGIO calculations based on JRC and Eurostat data

0 500 km

Number of years in a development trap during 2001-2019

Years

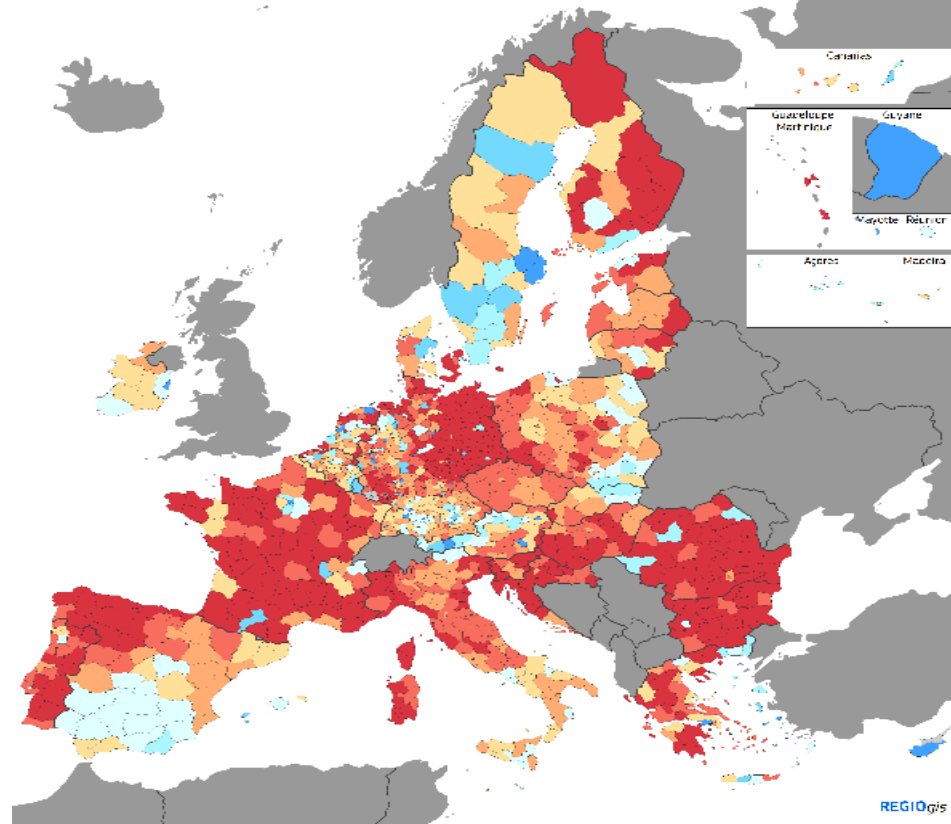

Source: DG REGIO calculations based on JRC and Eurostat data

0 500 km

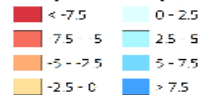
DEMOGRAFINĖS TENDENCIJOS

- ES 2015-2020 m. 3,5 mln. sumažėjo darbingo amžiaus žmonių,
- Iki 2050 m. šis mažėjimas sieks 35 mln.

Natural change of population aged 25-64, 2015-2020

Average annual change per 1000 residents

EU 27 = 3,20
average annual average of the yearly rates
DE: 2015-2017
Source: Eurostat (demo_r_dj_01)

AUKŠTO LYGIO DARBO GRUPĖS DISKUSIJŲ TURINYS

Sanglauda – būdas stiprinti europos vietą pasaulyje

Finansuoja
Europos Sąjunga

- Didėjantis **euroskeptiškas balsavimas** kelia pavojų ES strateginiams tikslams (įskaitant žaliają ir skaitmeninę pertvarką) ir netgi pačiai ES.
- SP pirmenybė turėtų būti teikiama **ekonomikos vystymuisi ir augimui**, kartu skatinant **lygybę ir lygias galimybes**.
- SP pagrindai orientuoti į **mažiausiai išsivysčiusius, vystymo spąstuose esančius** Europos regionus. Nacionalinė politika prisidėjo prie ekonominės veiklos koncentracijos sostinėse ir pagrindinėse miestų teritorijose. Dėl to stebima šalių konvergencija, tačiau skirtumai šalių viduje auga.
- SP intervencijos tipas priklausys nuo **išsivystymo lygio ir problemų intensyvumo**.
- **Partnerystė, pasidalintas valdymas**, „nedaryti žalos sanglaudai“ principai.
- **Vietai jautri politika**. Skatinti su konkrečiu regionu susijusius pokyčius, remiantis turimu potencialu, remti vietos įmones, kad jos galėtų diegti inovacijas ir įvairinti veiklą.
- **Teritorinio bendradarbiavimo, administracinių gebėjimų** stiprinimo svarba.

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETO NUOMONĖ (2023 rugsėjis)

Finansuoja
Europos Sąjunga

- Labiau **diversifikuota ir specializuota** SP, t. y. turi būti koncentruojamasi į:
 - darbo rinkoje ir socialiai labiausiai **pažeidžiamas socialines grupes** – vaikus, moteris, jaunimą, mažiau kvalifikuotus darbuotojus; Skatinamos kurti **VN sienas peržengiančios darbo rinkos**.
 - **labiau pažeidžiamus regionus** – mažiausiai išsivysčiusius, esančius vystymosi spąstuose, periferinius, nutolusius ir pan. Plečiama **ITI ir CLLD** taikymo praktika.
- **Prioritetai** – žalinimas, skaitmeninimas ir inovacijos, socialinė sanglauda ir demografija, tačiau kartu ir ES strateginė autonomija.
- SP galėtų **pritaikyti pasiteisinusią RRF praktiką** (pvz., tikslai ir rodikliai), **nepamirštant efektyviai veikiančių priemonių** (finansiniai instrumentai);
- Taisyklėms – **lankstumas ir supaprastinimai**.

EUROPOS REGIONŲ KOMITETO NUOMONĖ (2023 lapkritis) I

Finansuoja
Europos Sąjunga

- **SP svarba. SP – esminė užtikrinant ekonominę, socialinę, teritorinę sanglaudą;**
- **„Nedaryti žalos sanglaudai“ principas; teisės aktų vertinimas teritoriniu požiūriu;**
- **Visi Europos regionai turėtų būti tinkami gauti SP fondų finansavimą ateityje;**
- **Pasidalijamojo valdymo modelis ir partnerystės principas turėtų likti pagrindiniais principais SP po 2027 m.**
- **SP turėtų būti skirtas ne mažesnis biudžetas nei yra dabar, iš jo 8 proc. turėtų atitekti ETB, 13 proc. - avansavimas pirmaisiais metais;**
- **ŽŪ fondai - SP dalis.**
- **Pagrindiniu lėšų skirstymo kriterijumi neturi būti tik BVP 1 gyv., analizuotini socialinio progreso, teritorinio pažeidžiamumo indeksai ir kt.**

EUROPOS REGIONŲ KOMITETO NUOMONĖ (2023 lapkritis) II

Finansuoja
Europos Sąjunga

- **SP pertvarka.** Bendra finansavimo struktūra turėtų būti supaprastinta, užtikrinti lankstumai, lanksti reakcija į krizes.
- **Kviečiama perimti RRF patirtį ir jungti reformas su investicijomis,** siekti labiau į poveikį orientuoto programavimo.
- Stiprinamas **ES semestro ir SP ryšys,**
- **SP ir ES plėtra.** SP prisideda prie kandidačių į ES administracinių gebėjimų stiprinimo. COM kviečiama prieš skelbiant post2027 reglamentus atlikti išsamią studiją apie ES plėtros poveikio SP.
- **Ilgalaikės investicijos negali būti laikomos nacionalinių sprendimų įkaitais** – t. y. siūloma nestabdyti regioninių ir vietos investicijų, net jei VN neatitinka teisės viršenybės kriterijų.

TARYBOS IŠVADOS DĖL SANGLAUDOS ATEITIES (2023 lapkritis)

Finansuoja
Europos Sąjunga

- SP turi išlikti **vienu iš pagrindinių** ES ramsčių. Pasidalijamasis valdymas ir partnerystė - neatsiejama SP dalis. „Nedaryti žalos sanglaudai“.
- Dėmesys **SESV 174 str. regionams**, taip pat esantiems vystymosi sąlytuose;
- SP **yra** visiems ES regionams skirta politika, tačiau turėtų koncentruota mažiau išsivysčiusiems.
- SP yra ir turi būti **ilgalaikė politika**, o ne kovos su krizėmis priemonė.
- Įvardinti **nauji SP iššūkiai**, įskaitant geopolitinį nestabilumą prie ES išorės sienų, visų pirma **rytinių**; iššūkius reikia spręsti įtraukiai ir teisingai, užtikrinant, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje.
- **RRF pamokos**. Reformų susiejimas su strateginėmis investicijomis yra vystymosi varomoji jėga.
- **COM turi pasiūlyti** būdus, kaip užtikrinti lankstesnę, veiksmingesnę ir tikslingesnę, į rezultatus orientotą SP bei kaip ją geriau susieti su ES semestru.

DISKUSIJOS LIETUVOJE 2023

Finansuoja
Europos Sąjunga

- 4 teminės diskusijos su ekspertais, akademikais, socialinių partnerių ir regionų atstovais
- VESK patvirtinta Lietuvos pozicija
- Politinė diskusija ir 3 Baltijos šalių bendras pareiškimas

LIETUVOS POZICIJA (2023 lapkritis)

Finansuoja
Europos Sąjunga

- SP – pagrindinis ES ramstis, skatinantis solidarumą, o **Baltijos regionas – puikus SP poveikio pavyzdys.**
- Regionas susiduria su iššūkiais vejamis ES augimo centrus, todėl SP turėtų padėti spręsti problemas susijusias su gyventojų skaičiaus mažėjimu, senėjimu, darbo jėgos trūkumu ir inovacijų lygio skirtumais.
- **Regionams prie rytinės išorės sienos reikės skirti ypatingą dėmesį įgyvendinant SP.**
- Remiame **SP fondų naudojimą investicijoms ir struktūrinėms reformoms.** Tam reikalingas **kokybiškas valdymas ir administraciniai gebėjimai .**
- Kartu SP turėtų būti **lanksti** ir sudaryti sąlygas tęsti darbą siekiant **ilgalaičių tikslų.** Reikia **supaprastinti taisykles,** kad būtų paspartintas įgyvendinimas ir sumažinta administracinė našta
- SP-ai naudinga **labiau orientotis į rezultatus ir veiklos,** tačiau ji ir toliau turėtų sudaryti sąlygas **inovacijoms ir eksperimentams, skatinamas FP naudojimas.**
- Turime atsižvelgti į **SP privalumus** ir vertinti **ES plėtros poveikį.**

Kuriame Lietuvos ateitį!

Kvietimas teikti informaciją 9-ajai
Sanglaudos ataskaitai

<https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13819>

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Finansuoja
Europos Sąjunga